

наванних доходів населення (на 1,2 відсотка), а також бюджетних витрат, що формуватиме негативну динаміку витрат сектору загальнодержавного управління (скорочення на 1,9 відсотка) та споживчих витрат домогосподарств (скорочення на 0,3 відсотка). Такі тенденції сформулюють скорочення кінцевих споживчих витрат за сценарієм 2 на рівні 0,6 відсотка.

4.3. ІНВЕСТИЦІЇ

За сценарієм 1 у 2016 році прогнозується відновлення позитивної тенденції зростання інвестицій, що ґрунтуватиметься на результативних реалізаціях реформ не лише у фінансовій сфері, які сприятимуть нарощуванню потенціалу джерел залучення капіталу, а і тих, що забезпечать зважене поліпшення ділового та інвестиційного клімату, зростання мотивації виробників продовукції. Важливим стимулюючим чинником виступатиме необхідність відновлення зруйнованих та пошкоджених об'єктів інфраструктури східного регіону України, а також диверсифікації джерел енергії та підвищення енергоефективності економіки.

Основним джерелом фінансування інвестицій залишатимуться власні кошти підприємств та організацій. Відновлення позитивної динаміки внутрішнього виробництва, прискорювання виробників до нових умов торгівлі на тлі поліпшення співпраці з Європейським Союзом, стабільний розвиток світової економіки сприятимуть покращенню фінансового стану підприємств. Проте подальше зростання виробничих витрат унаслідок продовження підвищення ретулдованих цін/тарифів (на транспортні послуги та енергоспожив), незважаючи на проведення виваженої державної соціальної політики обмежуватиме інвестиційні можливості суб'єктів економіки.

Здійснення заходів щодо удосконалення системи управління державними інвестиціями, спрямованих на реалізацію ефективних інвестиційних проєктів та децентралізації системи управління сприятимуть посиленню інвестиційної складової державного і міських бюджетів. Однак фінансування державно-інвестиційних видатків обмежуватиметься необхідністю утримання граничного

обсягу дефіциту Державного бюджету України та високим бортовим навантаженнями.

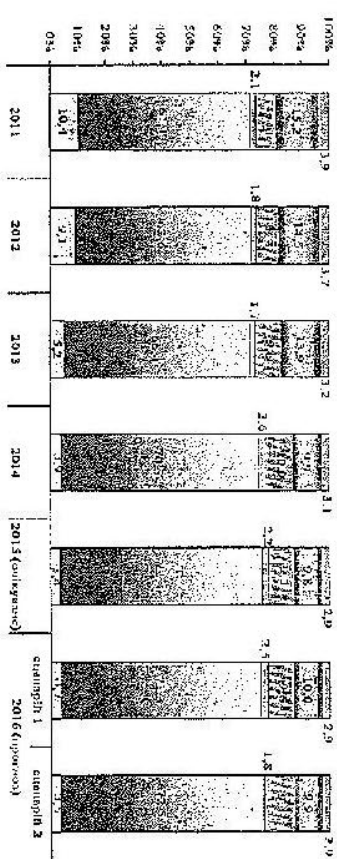

Рис. 4.3.1 Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування у 2011–2016 роках, відсотки

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

* До статті "Кошти населення на будівництво житла" належать статті "Кошти населення на будівництво власних квартир" і "Кошти населення на індивідуальне житлове будівництво"

Забезпечення фінансової та макроекономічної стабільності, реалізація перетворень у напрямку покращення ділового та інвестиційного клімату в умовах продовження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями сприятиме стабілізації ситуації на ринку кредитування та створенню додаткових можливостей залучення зовнішнього капіталу для реалізації інвестиційних проєктів. Але значимість позначкових коштів залишатиметься низькою з огляду на збереження їх високої вартості. Збільшення обсягу чистого притоку прямих іноземних інвестицій у країну прогнозується на рівні 1,8 млрд. доларів США.

За цим сценарієм передбачається зростання валового нагромадження основного капіталу на 6,8 відсотка, а його частка у структурі ВВП збільшиться до 13,3 відсотка.

За сценарієм 2 в умовах збереження високого ступеня невизначеності щодо перспектив розвитку як світової, так і вітчизняної економіки прогнози

реформування протікатимуть більш повільно і менш ефективно. Внутрішні фінансові джерела інвестування залишатимуться обмеженими. А ризики інвестування – високими. Доступ до світових кредитних та інвестиційних ресурсів також залишатиметься обмеженим. Це стримуватиме інвестиційну активність суб'єктів господарювання.

Ураховуючи вищезазначене, за цим сценарієм прогнозується зменшення (порівняно із 2015 роком) приросту прямих іноземних інвестицій до 0,9 млрд. доларів США, а реальне зростання валового нагромадження основного капіталу становитиме лише 0,5 відсотка (питома вага у структурі ВВП – 12,7 відсотка).

4.4. ЧИСТИЙ ЕКСПОРТ³

За сценарієм 1 позитивний вплив на зовнішньоекономічну діяльність, з одного боку, справлятиме зростання світової економіки та більша відкритість європейських ринків у разі набуття чинності положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом щодо створення зони вільної торгівлі, в умовах поступового усунення технічних бар'єрів у торгівлі, що збільшуватиме попиту на товари, які становлять основну частину вітчизняного експорту (металопродукцію, продукцію хімічної промисловості, машинобудування та агропромислового комплексу). З іншого боку, внаслідок десскалації конфлікту на сході країни, поступового пристосування виробників до нових умов функціонування економіки та бізнес-середовища, прогнозується відновлення нормального ритму роботи основних секторів економіки, що дозволить наростити позицію. Разом з тим особливий вплив на виробничу активність експортерів справлятиме низька цінова кон'юнктура на світових товарних ринках на тлі невирішеності ряду проблем усередині країни, зокрема обмеженості доступу до кредитних ресурсів та продовження зростання затратності виробництва.

Але очікується, що підтримка з боку курсового чинника, а також подальші кроки в напрямі модернізації виробництва, обумовлять в цілому покращення конкурентних переваг вітчизняних товаровиробників на світових

³ За методологією платіжного балансу (КПБ6).

ринках.

Внаслідок подання дії зовнішніх та внутрішніх чинників прогнозується зростання експорту товарів та послуг на 7,1 відсотка.

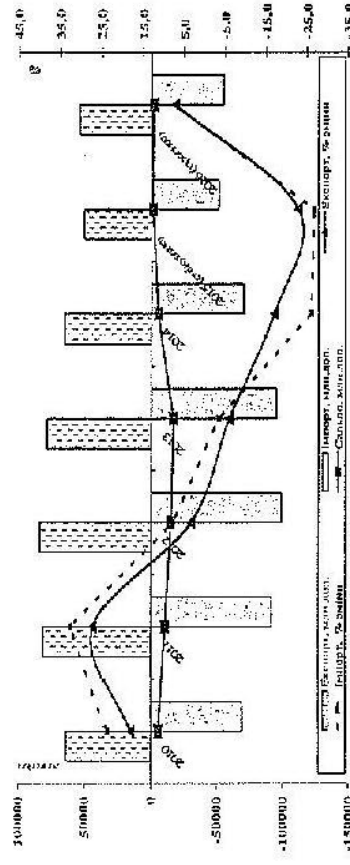

Рис. 4.4.1. Динаміка експорту, імпорту товарів та послуг і сальдо, млн. доларів США (сценарій 1)

Джерело: Національний банк, прогнозні розрахунки Мікекономізовитку

Основними чинниками впливу на динаміку імпорту стануть: поступове відновлення зростання внутрішнього попиту, в першу чергу інвестиційного у зв'язку із реалізацією проєктів з модернізації виробництва та відновлення зруйнованих і пошкоджених об'єктів інфраструктури східного регіону України; відсутність значних коливань на валютному ринку; зниження фізичних обсягів поставок газу в умовах високих цін на природний газ. Як наслідок, прогнозується зростання обсягів імпорту на 7,3 відсотка.

Виходячи з прогнозованої динаміки експорту та імпорту за підсумками року, буде отримано від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу на рівні 1,6 млрд. доларів США.

За сценарієм 2 відновлення зовнішньоекономічної активності відбуватиметься повільніше. Повільніші процеси формування сприятливого інвестиційного і ділового клімату, фінансового оздоровлення суб'єктів економічної діяльності, звужуватиме їх можливості до технологічного оновлення, а отже зростання конкурентоспроможності експорту. Крім того, очікуються менші обсяги врожаю зернових, що відповідно вплине на динаміку

експорту зерна та харчових продуктів.

Як наслідок, експорт товарів та послуг за підсумком 2016 року зростає на 3,8 відсотка.

Водночас теми зростання імпорту будуть нижчими за експорт (3,1 відсотка), що стане наслідком продовження процесів девальвації національної валюти (майже на 9 відсотків у розрахунку грудень до грудня), а також нижчого, ніж за сценарієм 1, рівня внутрішнього попиту (як сложивного, так і інвестиційного).

У підсумку прогнозується отримання від'ємного сальдо торгівлі товарами та послугами на рівні 1,1 млрд. доларів США.

5. ПРОПОЗИЦІЯ

5.1. ВИРОБНИЦТВО ВАДОВОГО ІНКТУРНИЙОГО ПРОДУКТУ

У 2016 році Україна продовжить упродовження економічних і структурних реформ, розпочатих у попередньому періоді, для подолання довготривалих структурних неоліків і макроекономічних дисбалансиів. Після досягнення у 2015 році піку падіння у 2016 році спостерігатиметься певне покращення виробничої діяльності за рахунок як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Але, наявні негативні наслідки від конфлікту на сході країни та загрозі фінансової стабільності і макроекономічній стійкості формуватимуть у прогнозованому періоді різні економічні динаміки за сценаріями.

За сценарієм 1 у 2016 році очікується зростання ВВП на рівні 2 відсотки, рушієм якого стане активізація інвестиційного попиту, а також поступове відновлення експортерами втрачених позицій на зовнішніх ринках. Однак складнощі в матеріально-технічному забезпеченні основних фондів виробничого сектору економіки не дозволять в повній мірі скористатися отриманими девальваційними перевагами та певним покращенням зовнішньоекономічної кон'юнктури.

Пріорит ВВП буде забезпечення збільшення обсягів ВДВ за всіма ключовими видами економічної діяльності.

Зростання ВДВ промисловості (у цілому) очікується на рівні 2,5 відсотка

(загальний внесок у формуванні ВВП становитиме 0,5 відсоткового пункту), що, з одного боку, підтримуватиметься зростаючим обсягом зовнішньоекономічної діяльності, з іншого — реалізацією інфраструктурних проєктів та підвищенням купівельної спроможності населення.

Поступова активізація інвестиційного попиту, розвиток транспортної та житлової інфраструктури, у тому числі в рамках реалізації проєктів разом із міжнародними фінансовими організаціями підтримуватимуть виробничу діяльність будівельної галузі. Зростання ВДВ будівництва прогнозується на рівні 2,7 відсотка (додачний внесок до ВВП — 0,1 відсоткового пункту).

На виробництво ВДВ у сільському господарстві визначальний вплив, які в попередні роки, справлятимуть погодні умови під час проведення посівної кампанії, дозрівання та збирання рослинницьких культур, а також доступність кредитних ресурсів. Тому, урахувавши прогнози щодо розвитку ситуації в рослинництві, у 2016 році ВДВ сільського господарства зростає на 2,4 відсотка (позитивний внесок до ВВП — 0,3 відсоткового пункту).

В умовах зростання економіки, активізації підприємницької діяльності та кредитування, а також поступового розширення платоспроможного попиту населення розширятиметься попит на послуги, які не лише забезпечують виробничу діяльність, а й задовольняють більш високий рівень соціальних, культурних та інноваційних потреб, а саме: послуги освіти, страхування, створення програмного забезпечення та інші. Збільшення обсягу індивідуальних послуг призведе, зокрема, до збільшення ВДВ операцій з нерухомим майном — на 1,5 відсотка (у тому числі за рахунок активізації будівельної та промислової сфер), ВДВ фінансової та страхової діяльності — на 3 відсотки, ВДВ сфери інформації та телекомунікації — на 4,1 відсотка.

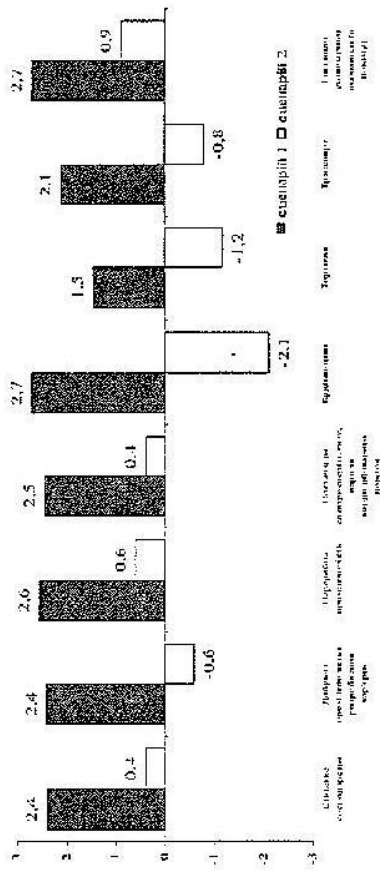

Рис. 5.1.1. Приріст/падіння ВДВ за видами економічної діяльності у 2016 році, відсотків до попереднього року

Джерело: Держстат, прогнози розрахунки Мінекономрозвитку

За сценарієм 2 прогнозується збереження негативної динаміки ВВП у 2016 році (скорочення на 0,3 відсотка), що буде зумовлено, з одного боку, отриманням менш вираженого результату від запланованих економічних реформ через наявний негативний наслідок від конфлікту на сході країни, ризики в фінансовій сфері, а також можливе виникнення ускладнень у сфері управління державним боргом.

Серед основних видів економічної діяльності зростання ВДВ прогнозується лише у переробній промисловості на рівні 0,6 відсотка (додатний внесок до ВВП 0,1 відсоткового пункту) і постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на рівні 0,4 відсотка (додатний внесок до ВВП 0,01 відсоткового пункту). В цілому зростання ВДВ промисловості прогнозується на рівні 0,1 відсотка (додатний внесок до ВВП 0,03 відсоткового пункту).

У свою чергу новітні темпи зростання галузей промислового комплексу посилять стагнацію в будівництві, падіння якого очікується на рівні 2,1 відсотка (від'ємний внесок до ВВП 0,04 відсоткового пункту), та негативним чином вплинуть на динаміку транспорту (скорочення ВДВ цієї галузі прогнозується на 0,8 відсотка) і торгівлі (падіння на рівні 1,2 відсотка).

Невисокий темп зростання сільськогосподарського виробництва на 0,4 відсотка (внесок до ВВП 0,0 в.п.) буде наслідком гіршого рілля фінансового і технологічного забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва та, як наслідок, нижчої врожайності сільськогосподарських культур.

5.2. ПРОМИСЛОВІСТЬ

Промисловість у 2016 році вийде на позитивну траєкторію розвитку за обома сценаріями. З одного боку, наявні девальваційні переваги, поступове покращення ситуації на зовнішніх ринках, відновлення або налагодження нових коопераційних зв'язків дозволять основним експортерам збільшити свою прибутковість на зовнішніх ринках. З іншого боку, в умовах відбудови промислових об'єктів та транспортної інфраструктури на сході країни прогнозується поступове зростання внутрішнього попиту на продукцію ряду виробництв⁵.

Різницю між сценаріями формуватимуть відмінності:

у рівні амплітуда конкурентоспроможності вітчизняної продукції, обумовлені різною інтенсивністю залучення інвестицій, спрямованих на модернізацію виробництва;

у ступені поглиблення співробітництва з країнами Європейського Союзу та торговельних зв'язків з країнами СНД;

у ситуації із фінансовим оздоровленням банківської системи.

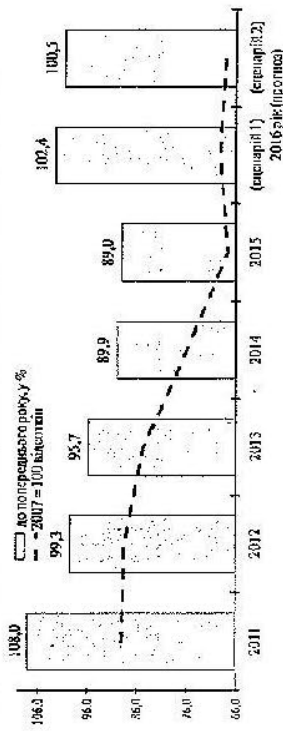

Рис. 5.2.1. Динаміка промислового виробництва, відсотків

Джерело: Держстат, прогнози розрахунки Мінекономрозвитку

⁵ За даними таблиці "виробниче випуск" за 2013 рік (у цілах споживачів) частка експорту у структурі використання продукції металургії становить 51,8 відсотка, машинобудування – 40,3 відсотка, хімії – 39,1 відсотка та добування металевих руд – 42 відсотка).

За сценарієм 1 пріоритет промислового виробництва прогнозується на рівні 2,4 відсотка (69,2 відсотка до рівня докризового 2007 року). Значення за впливом на загальну динаміку промисловості у 2016 році буде машинобудування за рахунок розвитку виробництва всіх підвидів галузі.

Активізації промислового виробництва у прогнозованому періоді сприятиме: покращення економічної ситуації на зовнішніх ринках;

прискорення інвестиційної активності в країні, яке буде зумовлено необхідністю відновлення значної кількості об'єктів інфраструктури східного регіону України;

попільнення бізнес-клімату шляхом дерегуляції умов ведення бізнесу;

удоровадження енергоефективних технологій, а також збільшення частки відновлювальних та альтернативних джерел енергії в енергетичному балансі держави;

збільшення у структурі виробництва частки виробництва з використанням технологій високого та середньо-високого рівня;

імпортозаміщення, яке відбуватиметься під впливом часткової переорієнтації споживачів з імпортованих товарів на товари вітчизняного виробництва;

розвиток аграрного сектору, що стимулюватиме внутрішній попит на вітчизняну продукцію хімічної промисловості та сільськогосподарського машинобудування.

За сценарієм 2 пріоритет промисловості прогнозується на рівні 0,5 відсотка (67,9 відсотка до рівня докризового 2007 року). Поступове відновлення роботи провідних металургійних, коксівних та хімічних підприємств матиме позитивний вплив на результати роботи національних товарновиробників.

Помірну позитивну динаміку зростання обсягів виробництва демонструватимуть, зокрема, такі види промислової діяльності інвестиційного спрямування, як машинобудування та виробництво гумових та пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції. Стриманий розвиток внутрішньоорієнтованих галузей споживчого спрямування, зокрема харчової

промисловості, текстильного виробництва, фармацевтичного виробництва, зумовнюватимуть низький рівень споживчого попиту та збереження високої вартості кредитних ресурсів.

У 2016 році зберігатиметься негативна динаміка у виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення через залежність внутрішнього ринку від імпорту, у тому числі імпортної сировини.

Обмеження доступу окремих видів продукції на ринки країн-членів Митного союзу та збереження високого рівня конкуренції на зовнішньому та внутрішньому ринках запалом стримуватимуть розвиток промисловості, але не матимуть такого негативного впливу, як у попередні періоди.

5.3. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

У 2016 році пріоритетність розвитку агропромислового комплексу в державній політиці матиме визначальний вплив на розвиток сільськогосподарського виробництва. Проведення системних реформ в агропромисловому комплексі шляхом удосконалення регуляторної політики сприятиме залученню інвестиційних ресурсів для технічного оновлення та розширення інфраструктури аграрного ринку, що дозволить підвищити рівень конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції та, відповідно, розширити товарну та географічну структуру експорту, насамперед на ринках країн Європейського Союзу.

Вирішальну роль також відіграватимуть рівень літоспроможного попиту домогосподарств України та цінова ситуація на продовольчих ринках світу.

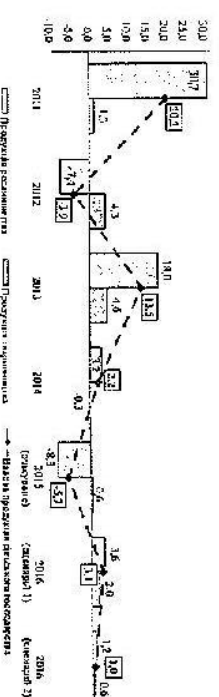

Рис. 5.3.1. Динаміка обсягу сільськогосподарського виробництва, у відсотках до попереднього року

Джерело: Держстат, розрахунки Мінгоспромнагляду

У 2016 році за сценарієм 1 приріст обсягів виробництва сільськогосподарської продукції прогнозується на рівні 3,1 відсотка.

Збільшення обсягів виробництва продукції сільського господарства буде досягнуто за рахунок зростання виробництва рослинницької продукції (на рівні 3,6 відсотка).

У рослинництві динаміка формуватиметься за рахунок дії таких чинників, як інтенсифікація виробництва, удосконалення передових енергозберігаючих технологій вирощування культур, оптимізація структури посівних площ, подальший розвиток органічного виробництва. Водночас розширення використання альтернативних джерел палива у світі та експортних поставок вітчизняної продукції харчової промисловості створюватиме додатковий попит на сільськогосподарську сировину.

Зростання обсягів виробництва тваринницької продукції становитимуть 2 відсотки. Полегшення умов доступу до фінансових ресурсів прискорять реалізацію проєктів розвитку тваринницького виробництва та підвищать рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Динаміка у тваринництві буде стримуватися високою статистичною базою 2009–2013 років, коли спостерігалася стабільне зростання виробництва.

За сценарієм 2 приріст сільськогосподарського виробництва прогнозується на рівні 1 відсотка.

Сценарій 2 порівняно із сценарієм 1 передбачає зменшення попиту на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку. Також обмежений доступ сільськогосподарських товаровиробників до фінансових ресурсів дещо стримуватиме розвиток виробництва у сфері агропромислового комплексу, що, відповідно, позначиться на нижчій врожайності рослинницьких культур. Обсяги врожаю зернових культур прогноуються на рівні 60,6 млн. тонн порівняно з 62,5 млн. тонн за сценарієм 1. Ураховуючи значення, зростання обсягів рослинницької продукції прогнозується на рівні 1,2 відсотка.

У виробництві тваринницької продукції збільшення обсягів виробництва на рівні 0,6 відсотка відбуватиметься в умовах нижчого рівня внутрішнього

споживчого попиту порівняно із сценарієм 1, що, відповідно, вплине на менші обсяги вирощування худоби та птиці, виробництва молока та яєць.

5.4. ТОРГІВЛЯ ТА ПОСЛУГИ

Залежно від результатів діяльності підприємств виробничої сфери формуватимуться показники розвитку основних видів сфери послуг – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (далі – торгівля) та транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність (далі – транспорт).

За сценарієм 1, ураховуючи прогностичні оцінки розвитку промисловості, сільського господарства та будівництва, приріст випуску транспорту у 2016 році прогнозується на рівні 1,8 відсотка. При цьому незначні темпи відновлення споживчого попиту в економіці дещо стримуватимуть розвиток торгівлі (зростання – на 1,4 відсотка).

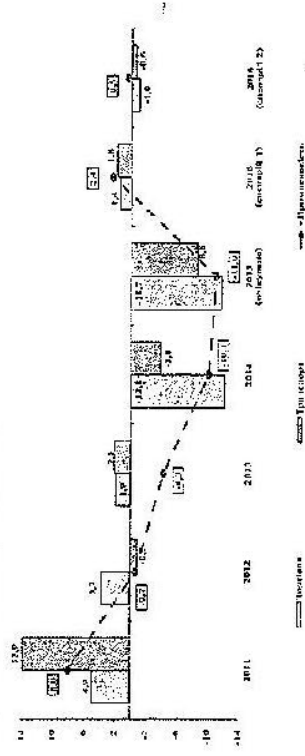

Рис. 5.4.1. Темпи приросту/зменшення випуску послуг транспорту, торгівлі та обсягів виробництва промисловості, у відсотках до попереднього року

Джерело: Держстат, прогностичні розрахунки Мілекопромозвитку

Зазначений результат діяльності торгівлі формуватиметься в умовах відновлення позитивної динаміки розвитку оптової торгівлі за рахунок нарощування попиту з боку основних споживачів торговельних послуг⁶ на проміжній матеріалі (сировина, транспортні засоби, паливо-мастильні

⁶ За даними таблиці "Витрати – випуск" за 2013 рік (у цінах споживачів) у структурі використання послуг торгівлі виробництво харчових продуктів займає 34,6 відсотка, сільське господарство – 10,8 відсотка, машинобудування – 8,9 відсотка, виробництво нафтопродуктів – 8,3 відсотка та металургія – 5,5 відсотка.

матеріал). При цьому обсяги роздрібної торгівлі, зважаючи на повільні темпи відновлення споживчого попиту, залишатимуться на рівні 2015 року.

Сучасні технології торгівлі, у тому числі розвиток інтернет-комерції, впливатимуть на підвищення продуктивності та якості обслуговування підприємств торговельної сфери, а також формуватимуть додатковий попит на транспортні послуги.

Діяльність підприємств транспорту буде спрямована на задоволення зростаючих потреб підприємств виробничої сфери⁷. Додатковим позитивним чинником буде поліпшення умов (у тому числі шляхом використання механізмів залучення фінансових ресурсів для модернізації та будівництва об'єктів транспортної інфраструктури, оновлення рухомого складу) та формування конкурентного середовища для розвитку вітчизняного ринку транспортних перевезень (зокрема авіаційних перевезень в рамках Угоди між Україною та Європейським Союзом про Східний авіаційний простір).

За сценарієм 2 прогнозується скорочення випуску транспорту на 0,6 відсотка через низький рівень попиту з боку підприємств реального сектору економіки та низький рівень конкуренції серед вітчизняних перевізників.

Ситуація у торгівлі характеризуватиметься більш низьким рівнем споживчого попиту домогосподарств порівняно із сценарієм 1, що матиме негативний вплив на роздрібну торгівлю. Водночас повільні темпи розширення виробничої активності основних видів економічної діяльності, стримуватимуть розвиток внутрішнього ринку та, відповідно, оптової торгівлі. Ураховуючи зазначене, зменшення випуску торгівлі прогнозується на рівні 1 відсотка.

6. ЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА

6.1. БЮДЖЕТ

Бюджетна політика у 2016 році, ураховуючи закладені припущення, не матиме розбіжностей за сценаріями та буде спрямована на стабілізацію фінансового сектору з метою збалансування бюджетної системи та зменшення державного і гарантованого державою боргу.

Пріоритетним, як і у 2015 році, залишатиметься спрямування бюджетних коштів на оборону та правоохорончу діяльність, зокрема розвиток озброєння та військової техніки, з урахуванням необхідності впровадження стандартів НАТО, проведення інтенсивної бойової підготовки військ з урахуванням досвіду, набутого під час проведення антитерористичної операції, обганттування кордону.

Незначна різниця у залученні та розподілених бюджетних коштах формуватиметься під впливом різної загальноекономічної ситуації в країні.

Сценарій 1 передбачає незначне зростання прямих податків. Це буде зумовлене поступовим покращенням фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності, що, як резульат, дасть поштовх до номінального збільшення доходів населення. Непрямі податки, ураховуючи динаміку попередніх років, і надалі становитимуть більшу частину підходжень до державного бюджету.

З метою детінізації економіки та вдосконалення податкового адміністрування планується адптація податкового законодавства України до законодавства Європейського Союзу шляхом внесення до Податкового та Митного кодексів України змін, спрямованих на наблизження їх положень до законодавства Європейського Союзу з питань податку на додану вартість, акцизного податку та мита.

Разом з тим передоподіл валового внутрішнього продукту через зведений бюджет передбачається на рівні де факто, ніж враховано в Державному бюджеті України на 2015 рік (фактичний рівень передоподілу у 2014 році – 29,1 відсотка).

⁷ За даними таблиць "випуск – випуск" за 2013 рік (у цінах споживачів) у структурі використання послуг транспорту частка виробництва харчових продуктів становить 8,5 відсотка, побутова промисловість – 7,5 відсотка, сільське господарство – 6,5 відсотка, металургія – 6,4 відсотка та машинобудування – 5,2 відсотка.

Однією з цілей стабілізації фінансового сектору буде утримання граничного обсягу дефіциту державного бюджету в межах до 3 відсотків валового внутрішнього продукту, що відповідатиме критерію економічної безпеки (згідно з критеріями Маастрихтської угоди). Фінансування дефіциту загального фонду державного бюджету відбуватиметься переважно шляхом здійснення внутрішніх запозичень, а фінансування спеціального фонду державного бюджету – за рахунок кредитів (позик), що залучаються Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для виконання інвестиційних програм (проектів).

За сценарієм 2 головним чинником, що формуватимуть розбіжність, будуть можливі виникнення ускладнень у сфері управління державним боргом, що переважно матиме наслідки на стадії виконання боргових зобов'язань, а також термінів досягнення макроекономічної рівноваги, повернення довіри інвесторів та відновлення доступу України до міжнародних ринків капіталу. Проте в цілому передбачається, що зазначений чинник не призведе до значних негативних наслідків для економіки у 2016 році, зважаючи на поступове розв'язання проблем у борговій сфері.

Загальном акценти у сирмуванні бюджетних ресурсів у різні сфери діяльності та складові фінансування дефіциту бюджету будуть майже аналогічними сценарію 1 (незначна відмінність полягатиме в інтенсивності девальваційних тенденцій у формуванні курсу гривні до долара США, що позначиться на обсязі фінансування зовнішніх боргових зобов'язань).

6.2. ЦІНИ

Після значного інфляційного сплеску у 2015 році у 2016 році прогнозується уповільнення зростання споживчих цін за обома сценаріями.

Різниця між сценаріями буде визначатися відмінностями у динаміці валютного курсу, обсязі впрожаю та динаміці цін на продукти харчування. Внесок від адміністративно регульованих послуг передбачається однаковим.

За сценарієм 1 прогнозується зростання споживчих цін на 1,2 відсотків (у розрахунку грудень до грудня попереднього року).

На уповільнення інфляційної динаміки вплине пожевлення виробничої активності та відповідно зростання пропозиції товарів як за кількістю, так і за асортиментним рядом; покращення очікувань суб'єктів економічної діяльності; проведення виваженої грошово-кредитної та валютно-курсової політики НБУ; зменшення дисбалансів у системі державних фінансів.

Водночас у результаті вдосконалення тарифних систем у галузі житлово-комунального господарства шляхом поступового приведення цін (тарифів) до економічно обґрунтованого рівня у 2016 році внесок підвищення державних регульованих цін і тарифів до інфляції прогнозується на рівні 3,31 відсоткового пункту за обома сценаріями, що також буде суттєво меншим ніж очікується у 2015 році.

За сценарієм 2 прогнозується зростання споживчих цін на 14,7 відсотка (у розрахунку грудень до грудня попереднього року).

Дещо вищі темпи девальзації, а також збереження підвищених фінансових ризиків прискорюватимуть базову інфляцію навіть в умовах обмеженості доступу до фінансових ресурсів. Разом з тим вищі темпи небазової інфляції будуть пов'язані із нижчим обсягом пропозиції сільськогосподарських товарів.

Таблиця 6.2.1

Внески до зростання цін за складовими інфляції у 2016 році

Показник	Сценарій	
	сценарій 1	сценарій 2
Базова інфляція	4,15 – 4,34	5,59 – 5,78
Небазова інфляція (інфляція витрат, пропозиції)	7,66 – 7,85	8,92 – 9,11
Державні регульовані ціни і тарифи	3,31	3,31
Продукти харчування	5,8	7,1
Девальвация:		
Індекс споживчих цін (грудень до грудня), відсотків	112	114,7
Індекс базової інфляції (грудень до грудня), відсотків	108,7 – 109,1	111,7 – 112,1
Індекс небазової інфляції (грудень до грудня), відсотків	114,6 – 115	117,1 – 117,4

Джерело: розрахунок Мінекономрозвитку

Прогнозована динаміка цін виробників промислової продукції формуватиметься в умовах відносної стабілізації національної промислової одиниці в поєднанні з утриманням низької цінової кон'юнктури на світових товарних ринках (зокрема сталі та добрив).

За сценарієм 1 очікується зростання цін виробників на рівні 14,1 відсотка (у середньорічному розрахунку). Найбільший внесок у зростання цін (2,0 відсоткового пункту) матиме чергове підвищення цін на імпортований природний газ для промислових споживачів, електроенергію та транспортні послуги. Також очікується, що в умовах відновлення зростання попиту товаровиробники скористаються ціновим механізмом для покращення власного фінансового становища (внесок інших складових цін прогнозується на рівні 7,4 відсоткового пункту). Разом з тим суттєво зменшиться зростання витрат виробників внаслідок стабілізації ситуації на валютному ринку.

За сценарієм 2 прогнозується дещо вищі темпи зцінення гривні, що відповідно посилить інфляційні тенденції у промисловому комплексі, оскільки імпортована складова є важливим витратним компонентом виробництва. Як наслідок, за підсумком 2016 року за даним сценарієм очікується зростання цін виробників на рівні 15 відсотків (у середньорічному розрахунку).

Таблиця 6.2.2

Внески до зростання індексу цін виробників за основними складовими витрат у 2016 році

Показник	Сценарій	Прийняття щодо тарифної/соціальної політики, зовнішньої кон'юнктури на 2016 рік, відсотків	Внесок, відсоткових пунктів
Зміна тарифів на природний газ для промислових підприємств, середньорічний приріст	сценарій 1	10-15	2,0
	сценарій 2	10,8-11,7	0,4
Світові ціни на чорні метали, середньорічний приріст	сценарій 1	0-0,5	0,03
	сценарій 2	9,7	1,6
Інші імпортовані складові витрат	сценарій 1	14,7	2,5
	сценарій 2		

Показник	Сценарій	Прийняття щодо тарифної/соціальної політики, зовнішньої кон'юнктури на 2016 рік, відсотків	Внесок, відсоткових пунктів
Зміна роздрібних тарифів на електроенергію для промислових підприємств, середньорічний приріст	сценарій 1	5,0-8,0	0,4
	сценарій 2		
Зміна середньомісячної заробітної плати	сценарій 1	12	2,0
	сценарій 2		
Зміна тарифів на кантажні заціпиччі перевезення, середньорічний приріст	сценарій 1	18,1	0,3
	сценарій 2		
Інші складові ціни, середньорічний приріст	сценарій 1	22,3	7,4
	сценарій 2	22,5	7,4
РАЗОМ	сценарій 1	X	14,1
	сценарій 2	X	15,0

Джерело: розрахунки Мінекономіпрозвенту

6.3. ДОХОДИ

У 2016 році первинний розподіл доходів в економіці збільшуватиметься в умовах проведення комплексу економічних реформ.

Деякі відмінності у структурі доходів та їх складових будуть зумовлюватися можливостями збалансування динаміки виробництва та ефективністю використання економічних важелів державного регулювання.

За сценарієм 1 в умовах відновлення економічного розвитку прогнозується зростання всіх складових ВВП за методом доходів. Однак корпоративний сектор проведитиме більш стриману політику у сфері підвищення заробітних плат, зважаючи на високу збитковість попереднього періоду та складність адаптації до нових умов господарювання. З метою утримання граничного обсягу дефіциту Державного бюджету України на рівні не більше 3 відсотків ВВП бюджетний сектор продовжуватиме політику, спрямовану на впорядкування чисельності працюючих і забезпечення відповідності оплати праці реальному стану економіки.

Як наслідок, прогнозується, що середньомісячна заробітна плата у 2016 році становитиме 4857 гривень при реальному зростанні на 2,3 відсотка, а цілому зростання реальних наявних доходів населення очікується на рівні 1,6 відсотка, а питома вага складової "оплата праці" у ВВП збільшиться на 0,1 відсоткового пункту і становитиме 45,1 відсотка.

Визначальними чинниками для розвитку корпоративного сектору економіки за сценарієм 1 будуть відновлення тенденції розширення внутрішнього попиту; повернення на зовнішні ринки в умовах наявності девальваційних переваг; проведення модернізації виробництва, зниження енергоємності й матеріалоемності з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції; розширення доступу до фінансових ресурсів в умовах відновлення збереження макроекономічної стабільності. Як наслідок, питома вага складової "валовий прибуток та змішаний доход" зростає на 0,4 відсоткового пункту порівняно з 2015 роком і становитиме 41,7 відсотка.

Внаслідок дії структурних ефектів, а також враховуючи, що формування первинного доходу державного сектору відбуватиметься в умовах адаптації податкового та митного законодавства України до законодавства Європейського Союзу, стаття "податки та включенням субсидій на виробництво та імпорту" у структурі ВВП зменшиться на 0,5 відсоткового пункту і становитиме 13,2 відсотка.

За сценарієм 2 передбачається менш інтенсивне відновлення економічної активності, зважаючи на збереження вищих ризиків розвитку, що словильнюватиме реформування економіки.

Так, за ним сценарієм середньомісячна заробітна плата працівників зростає до 4821 гривні при реальному скороченні на 0,5 відсотка. В цілому, скорочення реальних наявних доходів населення прогнозується на рівні 1,2 відсотка. Водночас питома вага складової "оплата праці" становитиме 45,4 відсотка.

Пріоритетами в податковій політиці залишатиметься мінімізація ризиків

ухилення від сплати податків, а структурна позивія "податків за виключенням субсидій на виробництво та імпорту" становитиме 13,4 відсотка ВВП.

Певисока економічна активність, повільне оздоровлення фінансової системи країни в цілому негативно впливатиме на формування складової "валовий прибуток та змішаний доход", питома вага якої у 2016 році становитиме 41,2 відсотка ВВП.

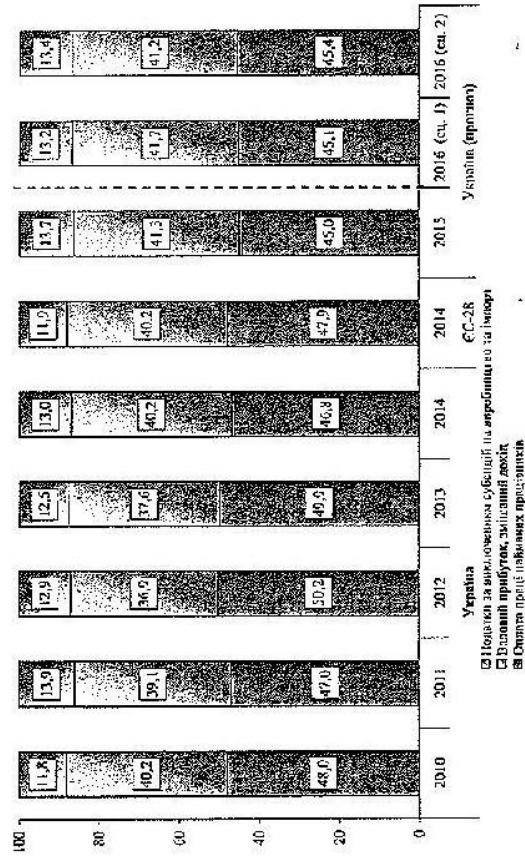

Рис. 6.3.1. Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу, відсотків
Джерело: Держстат, Євростат, прогнозні розрахунки Міністерства економіки

6.4. РИНОК ПРАЦІ

Ситуація у сфері зайнятості населення у 2016 році буде залежати насамперед від стабілізації суспільно-політичної ситуації в країні, а також від результативності державної політики, спрямованої на залучення інвестицій, та формування сприятливого економічного клімату для розвитку підприємницької ініціативи населення.

У цілому за обома сценаріями держава соціальна політика формуватиметься виходячи з умов функціонування економіки та необхідності належного соціального забезпечення військовослужбовців. Крім того, на

формування ситуації на ринку праці матиме вплив реалізація положень Законів України “Про зайнятість населення” та “Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць”. Програми спряiania зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2012 року № 1008, та програми спряiania зайнятості на регіональному рівні. Водночас реалізовуватимуться проекти міжнародних співтовариств, зокрема зі створення нових робочих місць для переселенців та населення Донецької і Луганської областей. Це сприятиме певній стабілізації ситуації на ринку праці.

За сценарієм 1 у результаті зростання ВВП та покращення випливаючої виробництва прогнозується покращення ситуації на ринку праці: збільшення чисельності зайнятого населення – до 17,9 млн. осіб у 2016 році з відповідним зменшенням чисельності безробітних – до 2,1 млн. осіб та рівня безробіття (за методологією МОП) – до 10,4 відсотка економічно активного населення у віці 15 – 70 років.

Зазначене відбуватиметься під впливом поступового відходу роботодавців від активних антикризових стратегій управління персоналом 2014–2015 років (оптимізація витрат шляхом скорочення чисельності штатних працівників, практики неповного робочого часу та неоплачуванних відпусток) та поновлення позитивних тенденцій у сфері оплати праці, хоча підвищення окремих складових додаткової заробітної плати (премій, доплат та надбавок) все ще буде обмежено.

Міграційна політика держави потребуватиме побудови диверсифікованого державного регулювання зовнішньої трудової міграції.

За сценарієм 2 в умовах менш вираженого зростання виробничої

діяльності (зокрема у промисловому комплексі) прогнозується певна стабілізація ситуації на ринку праці: збереження рівня безробіття на рівні 2015 року – 10,8 відсотка економічно активного населення у віці 15 – 70 років (за методологією МОП), чисельності зайнятого населення – на рівні 17,8 млн. осіб. Як і за сценарієм 1, трипшукатиметься поступовий відхід роботодавців від активних антикризових стратегій управління персоналом. Проте збереження фінансових труднощів не дасть можливості створювати стимули для продуктивної зайнятості.

6.5. ЦІЛІ ТА КЛІЮЧНИЙ БАЛАНС

За сценарієм 1 у 2016 році сальдо рахунку поточних операцій прогнозується від’ємним на рівні 1,7 млрд. доларів США, беручи до уваги той факт, що від’ємний чистий експорт у 2016 році становитиме 1,6 млрд. доларів США (див. розділ 4.4 “Чистий експорт”).

Традиційне від’ємне сальдо за статтею “баланс первинних доходів” прогнозується на рівні 2 млрд. доларів США. Обсяги прогнозованих платежів формуватимуться в умовах збільшення витрат на обслуговування зовнішнього державного боргу країни та нарахованих відсотків за кредитами, залученими фінансовими та нефінансовими корпораціями в попередні періоди.

Чистий обсяг надходжень за статтею “баланс вторинних доходів” становитиме 1,9 млрд. доларів США. Позитивна динаміка сформується переважно за рахунок надходжень торговельних переказів громадян України, які працюють за кордоном, а також технічної допомоги (протівлямі обсяги становитимуть близько 450 млн. доларів США).

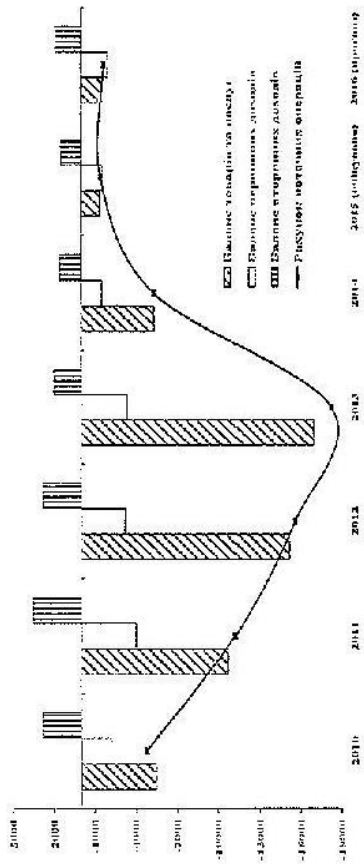

Рис. 6.5.1. Рахунок поточних операцій шарижкого балансу за складовими, млн. доларів США (сценарій 1)

Джерело: Національний банк України, прогнозні розрахунки Мінекономрозвитку

За статтею фінансового рахунку прогнозується незначний віділив коштів на рівні 0,3 млрд. доларів США в умовах додатного сальдо за портфельними інвестиціями (1,6 млрд. доларів США) чистого надходження прямих іноземних інвестицій у розмірі 1,8 млрд. доларів США та відпливу капіталу за статтею "Інші інвестиції" у розмірі 3,7 млрд. доларів США.

Загалом, на тлі позитивної динаміки розвитку світової економіки та певного покращення кон'юнктури міжнародних фінансових ринків прогнозується активізація потоків капіталу. Але вплив глобальної ліквідності на платіжний баланс України буде мінімальним через вплив внутрішніх факторів та шкельких міжнародних рейтингів України, як корпоративних, так і суверенних. У підсумку сформується негативне зведене сальдо платіжного балансу на рівні 2 млрд. доларів США.

Але кредитні надходження за програмою розширеного фінансування ЕФР від МВФ дозволять компенсувати розрив та збільшити міжнародні резерви на 2 млрд. доларів США з урахуванням надходжень за програмою розширеного фінансування ЕФР від МВФ.

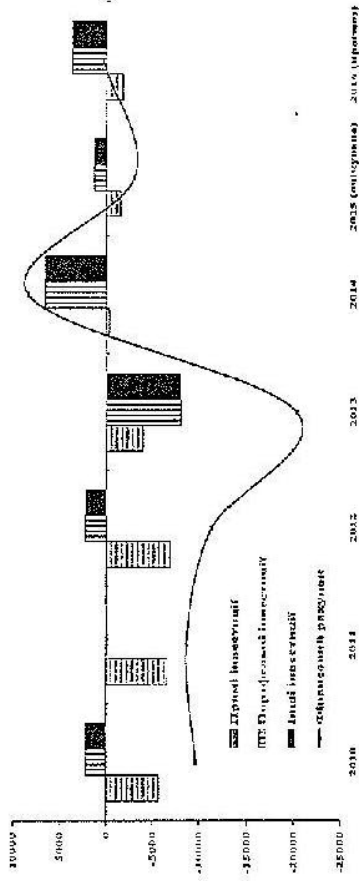

Рис. 6.5.2. Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій, млн. доларів США (сценарій 1)

Джерело: Національний банк, прогнозні розрахунки Мінекономрозвитку

За сценарієм 2 основні відмінності полягатимуть у формуванні більш негативного фінансового рахунку у розмірі 1,8 млрд. доларів США. При цьому сальдо рахунку поточних операцій прогнозується менш від'ємним — на рівні 1,2 млрд. доларів США.

Водночас дещо менше від'ємне сальдо за статтею "баланс первинних доходів" (1,7 млн. доларів США) буде отримано в умовах наявності певних фінансових обмежень щодо сплати доходів та процентів від прямих, портфельних та інших інвестицій у зв'язку із повільнішим відновленням виробничої активності та відповідно розв'язанням проблем фінансового оздоровлення реального сектору економіки.

Сальдо поточних трансфертів утримуватиметься додатним, але на дещо нижчому, ніж за сценарієм 1, рівні (1,6 млрд. доларів США) унаслідок нижчих надходжень від грошових переказів із-за кордону.

В умовах збереження високих фінансових ризиків основною причиною більшого негативного сальдо фінансового рахунку стануть менші обсяги чистого приросту прямих іноземних інвестицій, які становитимуть 0,9 млрд. доларів США. Додатне сальдо за портфельними інвестиціями становитиме 1 млрд. доларів США і формуватиметься в умовах продовження виплат банківської системи, з одного боку, та меншого притоку капіталу до

фінансової сфери країни, з іншого. Відплив капіталу за статтею "Інші інвестиції" становитиме 3,7 млрд. доларів США.

За таких умов прогнозується збільшення дефіциту платіжного балансу до 3 млрд. доларів США і відповідно децо менший обсяг зростає міжнародних резервів (1 млрд. доларів США).

7. ФІНАНСОВІ РИНКИ

Ринок капіталу

За обсяга сценаріями очікуються помірні темпи розвитку фінансового ринку.

Основними заходами та заходами державної політики, спрямованими на забезпечення стабільності на ринках фінансових послуг та недопущення спаду ділової активності фінансових установ, будуть: підвищення якості регулювання фінансового сектору з метою більш зваженого консолідованого пруденційного нагляду; своєчасне вжиття заходів щодо потенційно проблемних банків та небанківських установ; посилення фінансової спроможності державних банків та банків, капіталізованих державою; проведення політики щодо підвищення привабливості кредитних та депозитних операцій у національній валюті; розбудова механізмів та інститутів довгострокового інвестиційного кредитування; підвищення захисту коштів вкладників та інших кредиторів неплатоспроможних банків і відновлення довіри до банківської системи України, посилення системи захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг; підвищення рівня фінансової грамотності населення.

До основних чинників, які можуть негативно вплинути на розвиток ринків фінансових послуг, належать: збереження негативних інфляційних очікувань населення; небезпека підвищення тінізації економіки; вірусність достатніх механізмів захисту прав споживачів фінансових послуг у разі затгування або відмови фінансовою установою виконання своїх зобов'язань; збільшення ризиків, пов'язаних з інвестиціями в активи; нерезонансна вартість інвестиційних активів через валютний, кредитний та інші ризики.

Щодо розвитку фондового ринку

У 2016 році вітчизняний фондовий ринок все ще характеризуватиметься невеликим рівнем капіталізації, проте він і надалі буде представляти практично всіма секторами економіки, активними українських емітентів, які є повноцінними представниками ринку акцій країни, що розвиваються.

Обсяг виконаних договорів на фондовому ринку у 2016 році досягне 2821,65 млрд. гривень, у тому числі 824,8 млрд. гривень – на організаторах торгівлі (наприкінці 2015 року очікується 2565,1 млрд. гривень та 749,8 млрд. гривень, відповідно).

На тлі проведення економічних реформ та похвалення інвестиційної активності очікується досягнення максимальних обсягів первинного ринку акцій. Згідно з прогнозом у 2016 році обсяг випусків акцій продовжуватиме зростати (158,8 млрд. гривень – у 2015 році, 174,7 млрд. гривень – у 2016 році).

Водночас прогнозується відновлення показників обсягу неринкового ринку корпоративних облігацій. Уже у 2015 році обсяг емісії облігацій підприємств підвищиться до рівня 31,9 млрд. гривень. Протозні обсяги випусків зазначених цінних паперів у 2016 році становитимуть 35,1 млрд. гривень.

Також очікується збереження висхідної тенденції і у обсягах випусків цінних паперів інститутів спільного інвестування (СІ): у 2015 році показник становитиме 32 млрд. гривень, у 2016 році – 35,2 млрд. гривень.

У цілому за обсяга сценаріями пріоритетними напрямками у сфері подальшого розвитку фондового ринку залишатимуться підвищення його капіталізації та ліквідності цінних паперів, зростання частки організованого ринку, стимулювання інвестицій та розвитку інституційних інвесторів, забезпечення надійного та ефективного функціонування ринкової інфраструктури та фінансових посередників, покращення ефективності функціонування системи державного регулювання ринку. За сценарієм 2 прогнозується більш помірний розвиток фондового ринку через нижчу інституційну спроможність та менші оборотні обсяги організованого ринку.

Щодо ринку небанківських фінансових послуг

У сфері небанківських фінансових послуг за умов стабілізації внутрішньополітичної ситуації, припинення військового конфлікту, покращення ринкових очікувань та поступового відновлення економіки очікується посилення довіри населення до фінансової системи, що сприятиме поступовому зростанню активів небанківських фінансових установ (до 152,3 млрд. гривень у 2016 році порівняно з очікуваними 142,5 млрд. гривень у 2015 році).

Таблиця 7.1

Основні показники установ ринку небанківських послуг у 2016 році

Вид установ	Обсяг активів, млрд. гривень	Кількість установ, одиниць
Страхові компанії	68,2	330
Фонди фінансування будівництва, фонди операцій з нерухомістю та фінансові компанії – управителі	4,7	410
Кредитні спілки	6	700
Юридичні особи, що надають послуги факторингу	48,7	371
Лізингові компанії	-	303
Домбарди	2,1	497

Джерело: Нацкомфінпослуг

Гроші та кредит

Ураховуючи прогнози показники інфляції та виходячи з основної мети проведення грошово-кредитної політики НБУ, визначеної як підтримання цінової стабільності в державі, основним завданням грошово-кредитної політики на 2016 рік буде зменшення темпів інфляції до рівня, який сприятиме відновленню довіри суспільства до національної валюти та зниженню інфляційних очікувань.

Операційними орієнтирами грошово-кредитної політики НБУ розглядатимуться кількісні критерії ефективності та індикативні цільові показники програми співпраці з МВФ за чистими міжнародними резервами, чистими внутрішніми активами та монетарною базою.

В умовах проведення політики гнучкого обмінного курсу облікова ставка

відіграватиме роль головного індикатора напрямку монетарної політики НБУ. При цьому основним інструментом кредитування банків будуть операції рефінансування, вартість яких визначатиметься виходячи з рівня облікової ставки.

За сценаріями особливості реалізації грошово-кредитної політики залежатимуть від неоднорідності макроекономічної динаміки, пов'язаної насамперед із наявністю значних зовнішніх ризиків та невизначеністю щодо подальшого розвитку ситуації на внутрішньому та світових ринках.

У 2016 році за сценарієм 1 пріоритет монетарної бази очікується в межах 15–18 відсотків. Активізація процесу мультиплікативного розширення грошей сприятиме дещо вищим темпам зростання грошової маси на 19–22 відсотки порівняно з монетарною базою.

За сценарієм 2 проведення більш жорсткої монетарної політики буде зумовлено необхідністю нівелювання більш високих, ніж за сценарієм 1, динаміки фінансових ризиків. Процес управління грошовою пропозицією буде ускладнений тривалого стагфляційною економічною динамікою, що погребуватиме виваженої монетарної політики, яка на тлі проведення антиінфляційних заходів сприятиме 6 відновленню економічного зростання. За таких умов зростання монетарної бази прогнозується на рівні 12–16 відсотків, грошової маси на 15–18 відсотків.

8. АЛЬТЕРНАТИВНІ СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ

З метою оцінки можливих змін стану національної економіки розроблено альтернативний сценарій прогнозу економічного і соціального розвитку країни на 2016 рік, який передбачає пришвидшення економічного зростання через покращення як зовнішньоекономічного, так і внутрішнього середовища.

Як і в сценаріях 1 і 2, основним припущенням, закладеним у розроблення альтернативного сценарію, є дескаляція військового конфлікту на сході країни, що не тільки надасть можливість активізувати виробничу діяльність у буферних населених пунктах, а й значним чином зменшить негативні наслідки суб'єктивної економіки та частково стабілізує фінансовий сектор.

Основною відмінністю альтернативного сценарію від сценаріїв 1 і 2 є більша інтенсивність процесів реформування економіки та пристосування бізнес-середовища до нових умов функціонування, що забезпечуватиме формування більш якісного підприємства для економічного розвитку. Поступове створення сприятливих передумов для залучення іноземного капіталу в Україну й ефрактивного використання внутрішніх національних заощаджень надасть можливість створити додаткові потужності для зростання виробництва. Таким чином, створюватиметься надійний базис для виведення національної економіки на якісно новий рівень у середньостроковій перспективі.

Перш за все дерегуляція економіки дасть змогу значно посилити адміністративний тиск на підприємців та забезпечить спрощення виходу на вітчизняний ринок новим гравцям. Це, у свою чергу, виступатиме одним з каталізаторів розвитку малого та середнього бізнесу та суттєво посилить конкуренцію між економічними агентами.

У свою чергу стабілізація фінансової системи в поєднанні з покращеними бізнес-кліматом зумовлять активізацію інвестиційної активності як з боку вітчизняних, так і з боку іноземних інвесторів.

Приток іноземних інвестицій та покращення очікування економічних суб'єктів зумовлять послаблення тиску на валютний ринок, що дасть змогу проводити більш м'яку монетарну політику, наслідками якої буде покращення фінансової стійкості суб'єктів банківського сектору, зниження відсоткової ставки та активізація кредитування реального сектору економіки. Останнє створить додаткову можливість залучення фінансових ресурсів для підприємств.

Разом з тим, набуття чинності положеннями Угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо створення зони вільної торгівлі стимулюватиме розвиток експортного потенціалу української економіки. Скасування та зпикнення різля імпорتنих мит з боку України дозволять вітчизняним підприємствам отримувати товари проміжного споживання та матеріально-технічне оснащення за значною ціною, що посилюватиме пінону конкурентоспроможність вітчизняного виробника на світових товарних ринках.

Зазначені чинники сприятимуть активізації структурної перебудови

української економіки у 2016 році та формування нового виду національної макрофінансової архітектури.

Так, за підсумком року зростатиме частка сфери послуг, що є характерним для країн з розвиненою економікою, а в структурі експорту збільшуватиметься питома частка високотехнологічної продукції та продукції кінцевого використання з одночасним збільшенням ролі України у світовому господарстві.

Водночас розширення сфери вистосування праці та збільшення реальної заробітної плати певним чином активуватиме розвиток роздрібної та оптової торгівлі, внутрішньоорієнтованих галузей промислового комплексу, сфери послуг, а також сегменту пасажирських перевезень та житлового будівництва, що через систему міжгалузевих зв'язків позначиться і на суміжних галузях економіки.

У свою чергу покращення фінансового стану підприємств, збільшення зовнішньоторговельних операцій та зростання заробітної плати разом з покращенням інституційної спроможності управління державними фінансами за рахунок збільшення транспарентності процесу бюджетування зумовлять розширення бюджетних можливостей щодо виконання державою своїх внутрішніх та зовнішніх зобов'язань.

Як наслідок, за підсумком 2016 року очікується зростання ВВП на 3 відсотки, споживчих цін – на 10,2 відсотка (грудень до грудня), реальної середньомісячної заробітної плати працівників – на 2,2 відсотка, обсягів експорту товарів та послуг – на 10,4 відсотка, а також зменшення рівня безробіття – до 10 відсотка.

9. ОСНОВНІ ПРОГНОЗИ МАКРОПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ТРИ РОКИ, ЩО НАСТАЮТЬ ЗА ПРОГНОЗНИМ

Прогноз на середньострокову перспективу є насамперед оцінкою перспектив, траєкторії зростання економіки країни. Державна політика у середньостроковій перспективі буде спрямована, зокрема, на продовження

інтеграції у світовий простір у соціальній, економічній, політичній, культурній, гуманітарній сфері та сфері безпеки.

Прогноз на середньострокову перспективу розроблено за двома сценаріями. Головна різниця між сценаріями полягає в тому, як швидко вітчизняна економіка подолає негативні наслідки військового конфлікту на сході країни, інтенсивність подолання проблем у фінансовій сфері та у сфері управління державним боргом.

У цілому 2017–2019 роки – це період активного впровадження реформ в умовах упровадження та реалізації інноваційно-інвестиційної моделі розвитку. Період 2017–2019 років повинен стати етапом посткризового одужання української фінансової та економічної системи на базі якісних структурних зрушень в економіці, а також суттєвого вдосконалення ринкових інститутів, поглиблення європейської інтегрованості української економіки та поступового досягнення європейських стандартів життя населення.

Так, якщо протягом 2016 року відбуватиметься лише закладення бази для розігріву національної економіки, то вже в наступні роки почнуть діяти довгострокові фактори виробництва. Попередні дії із створення умов для активізації модернізації економіки стануть підґрунтям для забезпечення в середньостроковій перспективі сталих темпів економічного зростання.

За сценарієм 1 протягом 2017–2019 років прогнозується активне впровадження у життя реформ, спрямованих на утвердження та реалізацію інноваційно-інвестиційної моделі розвитку. Здійснення перетворень у напрямі оновлення основних фондів на інноваційній основі, упровадження ресурсо- та енергозберігаючих, а також екологічно безпечних технологій та підвищення ефективності їх використання нададуть можливість посилювати рівень конкуренції вітчизняного виробника, що сприятиме їх виходу на нові ринки збуту.

Залюрюкою проведення оновлення основних засобів будуть зростаючі обсяги інвестицій, зокрема валового нагромадження основного капіталу (середньорічні темпи в цей період прогноуються на рівні 8,7 відсотка). Підвищення рівня інвестицій в економіку та їх інноваційне наповнення нададуть можливість поступово відійти від сировинно-орієнтованої моделі

економіки.

Подолання більшості кризових явищ у фінансовій та банківській системі країни, створення механізмів залучення довгострокових фінансових ресурсів, а також суттєве похращення іміджу країни в цей період сприятиме зростанню ролі позикових коштів та прямих іноземних інвестицій. Унаслідок цього їх обсяги та питома вага у структурі залучених інвестиційних коштів зростатимуть. Очікується, що обсяги залучених прямих іноземних інвестицій становитимуть 2,4 млрд. доларів США в середньому щороку в період 2017–2019 років.

Проте, незважаючи на зростання ролі на цьому етапі додаткових каналів фінансування інвестиційних процесів, провідне місце все ще займатимуть власні кошти суб'єктів господарювання, які матимуть тенденцію до зростання на тлі сталого розширення виробництва та поступового зменшення його витратності в умовах постійної уваги до процесів модернізації виробничих фондів.

На тлі поступової активізації інвестиційних процесів в період 2017–2019 років відбуватиметься прискорення процесів оновлення основних засобів. Водночас, унаслідок стійкої тенденції зростання зносу основних засобів у попередні періоди, у прогнозованому періоді відбуватиметься нарощення темпів ліквідації основних засобів. За підсумком у 2017–2019 роках темпи оновлення основних засобів все ще перевищуватимуть темпи ліквідації основних засобів, проте співвідношення між ними поступово скорочуватиметься.

Отже, у 2017–2019 роках розвиток економіки буде відбуватися на базі підвищення технологічного рівня виробничого потенціалу економіки, ліквідації розривів у технологічному рівні окремих секторів та галузей економіки. Відбудуватиметься модернізація інфраструктури високотехнологічних галузей економіки: переробної промисловості, транспорту та зв'язку, електроенергетики – за значного підвищення ефективності енергозбереження.

У прогнозованому також періоді передбачається активне впровадження реформ у сфері науки та інновацій.

Розвиток міжнародного співробітництва з Європейським Союзом та його державами-членами надасть можливість прискорити процес інтеграції

вигнання сектора наукових досліджень і розробок.

Збільшення інвестицій, а також проведення ефективної політики держави, спрямованої на подолання технічного відставання, переорієнтацію виробничого потенціалу на створення конкурентоспроможних промислових виробництв, сприятимуть зростанню обсягів виробництва. Середньорічні темпи зростання промисловості в період 2017–2019 років прогнозується на рівні 4,3 відсотка.

На період 2017–2019 років прогнозується поступове підвищення рівня життя населення. Прогнозується підвищення розміру мінімальної заробітної плати, яка враховуватиме зростання споживчих цін, та впорядкування системи оплати праці. Середньомісячна заробітна плата зростатиме щорічно на 4,1 відсотка.

Проведення політики забезпечення повної продуктивної зайнятості та регулюючих заходів, спрямованих на ліквідацію прихованого безробіття (зокрема створення нових та збереження існуючих робочих місць, забезпечення гарантій зайнятості у процесі приватизації та реструктуризації підприємств, підтримка підприємництва і самозайнятості населення, підвищення гнучкості ринку праці тощо), сприятиме зниженню рівня безробіття (від 9,2 у 2017 році до 7,7 відсотка у 2019 році).

Незважаючи на позитивні тенденції щодо стабілізації економіки та підвищення добробуту населення, у 2017–2019 роках прогнозується, що демографічна ситуація в Україні залишиться складною і характеризуватиметься продовженням депопуляції та подальшим старінням населення. У цілому відбуватиметься скорочення чисельності наявного населення на 0,4 відсотка щорічно (157 тис. осіб), що переважно пов'язане із складними демографічними процесами попередніх періодів.

Стабільний позитивний розвиток світової економіки у прогнозованому періоді, підвищення якості конкурентоспроможності українських товарів створять умови для зростання обсягів зовнішньої торгівлі. Експорт товарів та послуг протягом 2017–2019 років зростатиме в середньому на 11,4 відсотка. Крім того, передбачається зростання експорту продукції з високою часткою доданої вартості, що стане важливим чинником економічного розвитку.

Водночас у зв'язку з необхідністю в імпортованих товарах інвестиційного спрямування та певним зростанням тін на світових товарних ринках (зокрема нафти) прогнозується зростання обсягів імпорту вищими темпами, ніж експорту. Обсяги імпорту товарів та послуг зростатимуть у середньому щорічно за 2017–2019 роки на 12 відсотків.

У цілому за сценарієм 1 у середньому за період 2017–2019 років прогнозується зростання ВВП на рівні 3,8 відсотка. Проте такі темпи зростання не дадуть можливості за підсумком 2019 року досягти пиліть докризового рівня 2007 року. У 2019 році рівень ВВП становитиме 92,6 відсотка рівня 2007 року та 67,4 відсотка рівня 1990 року.

Сценарій 2 передбачає формування більш помірної динаміки економічного зростання, що базуватиметься на поступовому вирішенні існуючих структурних диспропорцій у національній економіці та посиленні її можливостей протистояти поковим чинникам як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Однак зазначений сценарій не передбачає повномасштабного переходу до нової моделі розвитку, зважаючи на збереження певних фінальних обмежень та віднощівно більш стриманішу інвестиційну активність. Необхідність пристосування до зовнішніх умов разом із загостренням конкурентної боротьби потребуватиме прийняття рішень щодо стимулювання інвестиційної активності та збільшення витрат на модернізацію виробничих потужностей. Проте певна обмеженість джерел фінансування, помірний розвиток кредитування негативно впливатимуть на можливість активної реалізації політики реформування економіки України, оскільки реформи потребують значних витрат, а обмеженість як зовнішніх, так і внутрішніх джерел їх покриття робить проблематичним їх активне впровадження.

На фоні підвищення рівня державних соціальних стандартів та гарантій у межах фінансових ресурсів бюджету формуватимуться позитивні тенденції та стимули для подальшого сталого довгострокового зростання доходів населення, тобто, таряду із сценарієм 1 теж відбуватиметься поступове підвищення рівня життя населення, але меншими темпами. Реальна середньомісячна заробітна

плата щороку зростатиме на 1,9 відсотка.

Крім того, державна політика буде спрямована на стабілізацію ситуації на ринку праці, що включатиме комплекс заходів щодо працевлаштування незайнятого населення в умовах забезпечення відповідності оплати праці реальному розвитку економіки. Усе це сприятиме зниженню рівня безробіття (з 10,2 у 2017 році до 9 відсотків у 2019 році).

Економіка України за сценарієм 2 у 2017 – 2019 роках продемонструватиме досить повільні темпи відновлення, які у середньому за рік не перевищать 2,3 відсотка. Такі темпи зростання, як і за сценарієм 1, не дозволять за підсумками 2019 року досягти докризового рівня 2007 року – буде забезпечено лише 86,6 відсотка докризового рівня 2007 року та 63,1 відсотка рівня 1990 року.

Головним підсумком у середньостроковій перспективі повинно стати відновлення сталою економічного зростання, яке базуватиметься в цілому на розширенні інвестиційного та внутрішнього споживного попиту, зміцненні конкурентоспроможності української економіки, підвищенні ефективності використання виробничих ресурсів та науково-технологічного потенціалу.

ДОДАТКИ

